

آموزه‌های تربیتی
کتابی برای مربیان و اولیاء

۱۱

مدرسه‌زدگی

نگاهی به اختلال‌های تحصیلی دانش‌آموزان
با ریشه‌های عاطفی و اجتماعی

دکتر زهرا بازرگان

دانشیار دانشگاه تهران

دکتر کمال دُرّانی

دانشیار دانشگاه تهران

انتشارات سخن

www.ketab.ir

سرشناسه	: درانی، کمال،
عنوان و نام پدیدآور	: مدرسه‌زدگی: نگاهی به اختلال‌های تکاملی دانش‌آموزان با ریشه‌های عاطفی و اجتماعی
مشخصات نشر	: تهران: سخن، ۱۳۹۲.
مشخصات ظاهری	: ۲۰۶ص.
شابک	: ۹۷۸-۹۶۴-۳۷۲-۷۲۶-۰
وضعیت فهرست‌نویسی	: فبیای مختصر
یادداشت	: فهرست‌نویسی کامل این اثر در نشانی: http://opac.nli.ir قابل دسترسی است.
شناسه افزوده	: بازرگان، زهرا، ۱۳۲۰-
شماره کتابشناسی ملی	: ۳۷۸۷۰۱۳

انتشارات سخن
خیابان انقلاب، خیابان دانشگاه
خیابان وحید نظری شماره ۴۸
فکس ۶۶۴۰۵۰۶۲
www.sokhanpub.com
Email: info@sokhanpub.com

مدرسه زدگی

نگاهی به اختلال‌های دانش‌آموزان
با ریشه‌های عاطفی و اجتماعی
دکتر کمال دُرّانی، دکتر زهرا بازوگان

ویراستار: نسترن نسرین دوست

حروفچینی: گل‌آذین

لینوگرافی: کوثر

چاپ: مهارت

چاپ اول: ۱۳۹۴

تیراژ: ۱۱۰۰ نسخه

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۳۷۲-۷۲۶-۰

تلفن تماس برای تحویل کتاب در منزل و محل کار

۶۶۹۵۳۸۰۵ ، ۶۶۹۵۳۸۰۴

فهرست

۹	درسی از یک پروانه
۱۱	مقدمه
۱۵	بخش اول - زندگی عاطفی و یادگیری
۱۹	فصل ۱- سازگاری، ورود به بزرگسالی و یادگیری
۳۵	فصل ۲- حلقه مفقوده ارتباط
۵۳	فصل ۳- اعتماد و استقلال
۶۹	بخش دوم - زندگی خانوادگی و یادگیری
۷۱	فصل ۴- هنگامی که مدرسه زدگی ریشه در خانواده دارد
۸۶	فصل ۵- برقراری محدودیت های لازم
۹۴	فصل ۶- پذیرش موفقیت همیشه آسان نیست
۱۰۳	بخش سوم - ابزارهایی برای یادگیری
۱۰۵	فصل ۷- در جست و جوی کلمه هایی برای یادگیری
۱۱۳	فصل ۸- وقتی مساله هوش مطرح است
۱۲۲	فصل ۹- اختلال های یادگیری یا رفتاری

۱۳۳	 بخش چهارم - مدرسه، سازگاری و یادگیری
۱۳۵	 فصل ۱۰ - وقتی پای همسالان به میان می آید
۱۴۷	 فصل ۱۱ - خدا حافظ معلم
۱۵۷	 فصل ۱۲ - نظام آموزشی و مساله مدرسه زدگی
۱۹۷	 سخن آخر
۲۰۱	 منابع فارسی
۲۰۳	 منابع لاتین

www.ketab.ir

درسی از یک پروانه

روزی مردی در مسیر خود به پيله‌ای برخورد و به مشاهده آن ایستاد. در این پيله، سوراخ کوچکی وجود داشت و در درون آن پروانه‌ای تلاش می‌کرد تا به هر زحمتی از آن خارج شود. مرد، مدتی طولانی نظاره‌گر این تلاش بود. پروانه همه توان خود را برای خروج از پيله به کار می‌برد اما به نظر می‌آمد که به سبب کوچک بودن سوراخ و سختی کار، کم‌کم منصرف می‌شود.

مرد تصمیم گرفت که به کمک پروانه بشتابد، چاقویی برداشت و سوراخ را باز کرد. پروانه به زودی از پيله خارج شد، اما جثه او لاغر و ضعیف به نظر می‌رسید، بال‌هایش رشد نکرده بود و به زحمت می‌توانست آنها را تکان دهد.

مرد همچنان نگاه می‌کرد و منتظر بود که پروانه بال‌هایش را باز و پرواز کند، اما چنین نشد. پروانه بقیه زندگی خود را به کشیدن بدن لاغر و بال‌های سست خود بر روی زمین گذراند و هرگز نتوانست

پرواز کند.

چیزی که مرد رهگذر با همه حسن نیت خود هرگز نفهمید این بود که تلاش پروانه برای گذر از سوراخ کوچک می توانست مایع درون بدن پروانه را به بال هایش انتقال دهد؛ چیزی که می توانست به او قدرت پرواز بخشد.

کودکان هم مانند پروانه ها یاد می گیرند که بال های خود را باز کنند به شرط این که اطرافیان شان بتوانند آنان را با حفظ فاصله مناسب، همراهی کنند.

www.ketaboo.ir

مقدمه

دانش آموزان گاه از وجود دردهای مختلف در بدن خود از قبیل دل درد، سردرد و حتی درد در ناحیه قلب شکایت می کنند اما اگر این شکایات روزمره تکرار شود، ممکن است نشان دهنده وخامت اوضاع آنان در مدرسه باشد. این نوع دانش آموزان هر روز با احساس بیزاری از مدرسه بیدار شده و نمی خواهند به مدرسه بروند. آنان یادگیری را دوست ندارند و بدون اینکه مساله آنان اختلال واقعی یادگیری باشد در یاد گرفتن مطالب درسی مشکل دارند. مساله آنان چیز دیگری است. آنها به دلایل عاطفی در سازگاری با مدرسه و یادگیری دچار مشکلند و این موضوع مانع تحقق ظرفیت شناختی آنان می شود. در بین این گروه، دانش آموزانی با مشکلات خاص یادگیری هم وجود دارند که نمی توانند از کمک هایی که در اختیار آنان قرار می گیرد، بهره ببرند و این مساله را پیچیده تر می کند.

احسان، مریم، مینا و بسیاری از دانش آموزان دیگر که شرح

وضعیت آنان در این کتاب آمده است هر یک به نوعی از مدرسه بیزارند و علائم مدرسه‌زدگی آنان و نیز شدت، مدت زمان و فراوانی این مساله و شرایطی که در آن ناسازگاری و مشکلات یادگیری آنان خود را نشان می‌دهد از هم متفاوت است. پیش‌بینی یا حدس زدن وضعیت دانش‌آموزی که در مدرسه مشکل دارد اغلب دشوار است، زیرا کارکرد ذهنی در تعامل دایمی با رشد عاطفی و اجتماعی تحقق می‌یابد. بنابراین، تاثیر متقابل عوامل عاطفی، شناختی، ذهنی، جسمی و اجتماعی باعث می‌شود دانش‌آموزان در مقایسه با هم نیم‌رخ‌های یادگیری متفاوتی داشته باشند.

به این ترتیب، جدا از اختلال‌های خاص یادگیری، بعضی از دانش‌آموزان به دلایل مختلفی سال‌های تحصیل را با دشواری می‌گذرانند. از آنجا که سازگاری مطلوب با دنیای مدرسه از عوامل اصلی موفقیت تحصیلی است، لازم است مساله مدرسه‌زدگی یا احساس ناراحتی دانش‌آموزان، توسط مسئولان مدرسه به دقت بررسی شود و علل بروز این پدیده در زمینه‌های دیگری غیر از هوش و استعداد تحصیلی دانش‌آموز جست‌وجو شود.

کتاب حاضر نتیجه سال‌ها کار و مشاوره نویسندگان آن با دانش‌آموزان و نوجوانانی است که مشکلات یادگیری و ناسازگاری در مدرسه با ریشه‌های عاطفی و اجتماعی داشته‌اند. تدوین بخش عمده‌ای از این اثر با بهره‌گیری و اقتباس از کتاب «در مدرسه رنج

می‌برم»^۱ نوشته ماری کلود بلیوو^۲ صورت گرفته است. تجربه ما در مواجهه با مشکلات دانش‌آموزان و گفتگو با معلمان در محیط‌های آموزشی نشان داده است که خوشبختانه به تعداد مسائل و مشکلاتی که دانش‌آموزان در مدرسه تجربه می‌کنند، راه‌حل‌های متنوعی هم وجود دارد. این راه‌حل‌ها در صورتی قابل اجرا خواهند بود که عواملی که در شکل‌گیری هر یک از مسائل نقش داشته‌اند، تشخیص داده شود.

در بخش‌های پایانی کتاب، با توجه به نقش عمده‌ای که اولیاء مدرسه به‌خصوص معلمان می‌توانند در کاهش اثرات اختلالات عاطفی و اجتماعی داشته باشند، راهبردهای عملی برای ایجاد محیط و شرایط مطلوب در مدرسه به منظور کمک به سازگاری و بهبود عملکرد دانش‌آموزان ارائه خواهد شد.

همچنین از آنجا که در کنار تمام عوامل مؤثر در پیشرفت تحصیلی نمی‌توان نقش خانواده را نادیده گرفت در پایان هر فصل توصیه‌های عملی به والدین ارائه شده است.

بر همین اساس مطالعه این کتاب به دانشجویان رشته‌های علوم تربیتی، معلمان و اولیاء دانش‌آموزان جهت استفاده از راهنمایی‌های کاربردی آن توصیه می‌شود.